

KRIITTINEN MEDIALUKUTAITO

“Onko juttu totta aina, jos se lukee lehdessä?

Entäs, kun se on internetissä?”

Näin kysellään myös Lyytin ja Sepon Lehtirallissa.

Nykypäivän uutis- ja tietotulvassa kriittinen medialukutaito on yksi tärkeimmistä medialukutaidon osa-alueista. Kriittinen medialukutaito on taitoa arvioida tiedon alkuperää, sen luotettavuutta ja todenperäisyyttä. Se on taitoa kyseenalaistaa ja arvioida kriittisesti erilaisia mediasisältöjä.

0–2 –vuotiaat

ALOITUS: Hassut asennot

- Keksitään ja tehdään yhdessä hassuja asentoja. Jokainen lapsi ja aikuinen saa halutessaan vuorollaan keksiä ja näyttää asennon, jonka kaikki muutkin sitten tekevät.

TYÖSKENTELY:

1. **Totta vai tarua –harjoitus:** Mitä hassua kuvassa on? Mistä voi päätellä, onko kuva totta vai tarua?

- Toteutetaan toiminnallisesti niin, että aikuinen on piilottanut kuvamanipulaatiokuvat tilaan ja lapset pääsevät ensiksi etsimään ne Lyytin ja Sepon laulujen soidessa.

TAI

- Istutaan piiriin ja kuvat levitetään lattialle, piirin keskelle kuvapuoli alaspäin. Lapset pääsevät vuorotellen kääntämään kuvan ja sitten yhdessä pohditaan, onko kuva totta vai tarua.

2. **Omat hassut kuvat –harjoitus:** Aikuisella on valmiina erilaisia kuvia ja kuvan osia (laminointi), joista yhdessä lasten kanssa yhdistellään uusia kuvia ja huomataan, miten helppoa kuvanmuokkaus onkaan.

3-4 -vuotiaat

ALOITUS: Lyytin ja Sepon Kaverikortit: Yhteys pätkee -leikki

Huom.! Yksittäisillä sanoilla! Vähitellen viestejä voi vaikeuttaa.

TYÖSKENTELY:

1. **Totta vai tarua –harjoitus:** Mitä hassua kuvassa on? Mistä voi päätellä, onko kuva totta vai tarua?

- Toteutetaan toiminnallisesti niin, että aikuinen on piilottanut kuvamanipulaatiokuvat tilaan ja lapset pääsevät ensiksi etsimään ne Lyytin ja Sepon laulujen soudessa.

TAI

- Istutaan piiriin ja kuvat levitetään lattialle, piirin keskelle kuvapuoli alaspäin. Lapset pääsevät vuorotellen kääntämään kuvan ja sitten yhdessä pohditaan, onko kuva totta vai tarua.
2. **Omat hassut kuvat –harjoitus:** Edellisen harjoituksen jälkeen lapset pääsevät tekemään omia kuvamanipulaatioita leikkaamalla lehdistä kuvia ja kuvan osia ja yhdistelemällä niistä uusia kuvia (esim. Koira, jolla on pään paikalla kukka tai dinosaurius, jolla on ihmisen vartalo). Tuotokset kuvataan ryhmän omaan lehteen.

5–6 –vuotiaat

ALOITUS: Lyytin ja Sepon Kaverikortit: Jatka tarinaa -harjoitus

TYÖSKENTELY:

1. **Totta vai tarua –harjoitus:** Mitä hassua kuvassa on? Mistä voi päätellä, onko kuva totta vai tarua?

- a. Toteutetaan toiminnallisesti niin, että aikuinen on piilottanut kuvamanipulaatiokuvat tilaan ja lapset pääsevät ensiksi etsimään ne Lyytin ja Sepon laulujen soudessa.

TAI

- b. Istutaan piiriin ja kuvat levitetään lattialle, piirin keskelle kuvapuoli alaspäin. Lapset pääsevät vuorotellen kääntämään kuvan ja sitten yhdessä pohditaan, onko kuva totta vai tarua.

2. **Valeuutiset:** Keskustelu siitä, että myöskään kaikki uutiset eivät välttämättä ole totta. Mistä tietää, että jokin on totta?

- a. Katsotaan: Voiko tämä olla totta? <https://areena.yle.fi/1-50761584>
- b. Tehdään ryhmän omaan lehteen myös "Valeuutiset". Nyt on siis lupa keksiä ja uutisoida ihan hupsuja ja hurjia juttuja. Toimitaan pienryhmissä. Aikuinen on kirjuriina.
- c. Kuvamanipulaatio- / kuvanmuokkausharjoitukset tableteilla käyttäen esim. Snapseed-sovellusta.

AVAINSANAT

- * Kriittinen medialukutaito
- * Kuvamanipulaatio
- * Valeutiset